

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 17.

V Ljubljani, 28. malega travna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objaviranje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Velikonočna zborovanja. — Sine ira! — Uradno tiranje v pokoj. — Naš denarni zavod. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Velikonočna zborovanja.

Napredno učiteljstvo ne zamudi nobene prilike, da se ne snide k zborovanjem svojih društev. Tudi o zadnji Veliki noči se je sešlo v Ljubljani in zborovalo dne 19. t. m. od 9. ure dopoldne do 2. popoldne v »Narodnem domu«.

V nastopnem priobčujemo poročila o zborovanjih treh društev po redu, kakor so se vršila.

I.

Deželno slovensko učiteljsko društvo.

Društveni predsednik, učitelj Juraj Režek, otvori zborovanje:

Slavni zbor! V imenu društvenega odbora prav srčno pozdravljam Vas vse cenjene gospode tovariše in gospodične tovarišice, ki ste se prijazno odzvali našemu vabilu in v tolikem številu prihiteli k današnjemu našemu zborovanju. Posebno iskreno pa še pozdravljam drage in mile nam goste tovariše s Primorskega, Štajerskega in Koroškega. Dobro došli v naši sredi!

Saj je pa tudi prav in živa potreba, da se trdno oklepate svojega deželnega društva, ki se vestno trudi in poteza za našo šolo in za izboljšanje našega gmotnega stanja. Žal, da bote morali iz tajnikovega poročila zvedeti, da nesrečna obstrukcija še vedno žre nele našemu ubogemu kmetu, temu »našemu dobremu ljudstvu«, ampak da je požrla tudi nam, poštenim delavcem, naš trdo prisluženi zaslužek. Delavcem zaslužek jemati ali jim ga utrgovati, pa ni ne krščansko in ne katoliško, ker je prav grd in ostuden vnebovpijoč greh. Pa tudi narodno ni tako početje. Vsak narod, ki se hoče duševno in gmotno povzdigniti, mora stremiti za čim večjo izobrazbo in čim večjim napredkom. Dobra izobrazba pa je zavisna le od dobrih šol in te zopet od dobrega učiteljstva. Dobro učiteljstvo pa bo imela vsaka dežela le tedaj, ako ga tudi pošteno plača, ker sicer se vsakdo rajši obrne tja, kjer si laglje zasluži boljši kruh. In tako nastane v učiteljskih vrstah praznota in pomanjkanje, kakršno je ravno pri nas sedaj že v precejšnji meri, in narod trpi škodo. Ako je torej našim deželnim očetom res kaj mar za naš narod, potem morajo tudi glede našega gmot-

nega stanja kreniti na drugo pot. Pa naj že »mencajo« kakor hočejo: Toliko je gotovo in kot pribito, da se naše pereče vprašanje ne da več odlagati, še manj pa odložiti!

S tem otvarjam današnji občni zbor in konstatujem njega sklepčnost. Preden preidemo na dnevni red, mi je čast predstaviti Vam zastopnika politične oblasti, gospoda magistratnega oficijala A. Gutnika.

Tajnik, učitelj Jakob Furlan, poroča o društvenem delovanju:

Slavni zbor! Čast mi je vam zopet poročati o delovanju našega društva v preteklem društvenem letu.

Moje poročilo bo prav kratko, in sicer iz naslednjih vzrokov: Danes zborujejo tri društva, tedaj nam bo skoraj gotovo primanjkovalo časa — gospod predsednik je že vse imenitnejše omenil — in letošnje delovanje našega društva je bilo slučajno prav skromno.

Zadnje 35. občno zborovanje našega društva se je vršilo lani o Veliki noči dne 30. marca 1904 ravnotu; ker ni bilo mogoče zborovati o Božiču zaradi prekratkih božičnih počitnic. Tudi o preteklem Božiču nismo mogli sklicati občnega zbora, ker smo zvedeli za zopet dovoljene počitnice šele v zadnjem trenutku. Prihodnje občno zborovanje pa se bo že vršilo o Božiču, da se bo tudi društveno leto ujemale s solarnim.

V odbor so bili izvoljeni: Črnagoj Fr., Dimnik Jakob, Furlan Jak., Gregorin Jos., Jaklič Viktor, Jelenc Luka, Letnar Lovro, Likar Janko in Režek Juraj.

Pri prvi odborovi seji se je odbor konstituiral tako-le: Režek Juraj, predsednik; Jelenc Luka, podpredsednik; Furlan Jakob, tajnik; Dimnik Jakob, blagajnik; Črnagoj Fr., Gregorin Jos., Jaklič Viktor, Likar Janko in Letnar Lovro, odborniki.

Pri lanskem občnem zborovanju ni bilo stavljenih nikakih predlogov, zato jih tudi odboru ni treba izvrševati.

Letos je imel odbor tekom leta samo štiri seje, v katerih je reševal društvene zadeve.

19. decembra 1904 sem prejel vrnjeno, po deželnem poslancu in županu g. Ivanu Hribarju visokemu deželnemu zboru predloženo soglasno od vseh učiteljskih strank na učiteljskem shodu 8. aprila 1903 sprejeto resolucijo in prošnjo za izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva z

opombo: »Vrača se s pripomnjo, da deželni zbor kranjski v zadnjem zasedanju ni prišel do rednega delovanja in da vsled tega tudi o tej vlogi ni ničesar sklenil. Prošnja pa se lahko ponovi pred prihodnjim deželnozbornim zasedanjem. — Predsedstvo deželnega zbora v Ljubljani, 2. decembra 1904. Detela.«

Tako smo zopet tam, kjer smo bili. Prav je rekel govornik na učiteljskem shodu: »Za nas nimajo srca!«

Morebiti bo zopet kdo rekel, da vedno le tožimo in jadikujemo. Mi ne storimo le tega; ampak popolnoma opravičeni zopet zahtevamo plačila, da bomo mogli živeti in ne vegetirati.

Vsak delavec je svojega plačila vreden. Tega izreka se drže najpreprostejši delavci, ki niso maturirali ali pa so celo analfabeti. Ti zahtevajo zvišanja plače ali dneve, in ugodi se jim, akoravno opravljajo najpreprostejša dela. Mi pa vzgajamo najdražji zaklad roditeljev in naroda, prihodnje državljanke, a nas zato puste stradati. Sramotali Kdor sedi pri polni skledi, ne ve, kaj je glad.

Ko so v zadnjem času regulirali plače državnim, deželnim in mestnim uradnikom in vsem slugam, so tudi takoj hišni posestniki, obrtniki in kmetje rekli: »Zdaj bomo več plačevali, zato bomo tudi vse dražje računili.« To so tudi vsi res storili. Stanovanje, obleka, hrana in vse se je podražilo. Vsi navedeni sloji dobivajo večjo plačo, a vedno tožijo o velikanski draginji; le ubogi, že poprej najslabše plačani učitelj je ostal pri prejšnji škandalozni plači; akoravno mora tudi sedaj stanovati, čeprav v zatohlih sobah, mora se še vedno oblačiti in tudi vsaj toliko jesti, da more v šolo hoditi. Poleg vsega ga pa še vsa društva vedno nadlegujejo s svojo članarino (saj mora biti učitelj kot ljudski izobraževalec pri vseh družtvih, ko višjim, dobro plačanim uradnikom in imovitim obrtnikom prizanašajo). Deželni odbor je imel v najnovejšem času denarja za dacarje (mi ga jim privoščimo, saj ga zaslužijo), a za nas ga ni. Kdor ne more plačati hlapca, ga nima. Če nas dežela ne more primerno plačati, naj nas ne nastavlja.

Kakor čujemo, bo morebiti zopet zboroval deželni zbor. Upajmo, da se bo vendar tistim, ki nam režejo kruh, omehčalo srce, posebno, ker bo tudi duhovski stan deležen izboljšanja v prav kratkem času.

O delovanju naših okrajnih učiteljskih društev vam tudi letos ne morem poročati natančnega.

Naše učiteljsko društvo šteje 12 okrajnih učiteljskih društev, katerim sem poslal društvene izkaze v izpolnitev kakor je bilo sklenjeno pri lanskem občnem zborovanju, a ta izkaz mi je vrnilo samo pet društev (1. kočevsko, 2. kranjsko, 3. ljubljanske okolice, 4. radovljiško in 5. Pedagoško društvo v Krškem.)

Gospode predsednike in tajnike prosim še enkrat, da bi vsaj v prihodnje blagovolili izpolniti in poslati te izkaze tajništvu našega društva, saj s tem ni toliko posla; naš tajnik pa bo potem lahko poročal magistratu in občnemu zboru. Tako poročilo bi bilo pomembno, ker bi bilo iz njega razvidno delovanje vseh naših društev.

S tem končujem svoje poročilo, ki ga blagohotno vzemite na znanje.

Blagajnik, nadučitelj Jakob Dimnik, pravi, da je imelo društvo 416.12 K dohodkov in 124.67 K stroškov, torej 291.45 K prebitka.

Sklenilo se je, da prispevaj za l. 1905 vsako okrajno učit. društvo od vsakega člana 10 h.

Na predlog gosp. Dimnika je bil na tem zborovanju učitelj g. Engelbert Gangl imenovan za častnega člana.

V odbor so bili izvoljeni: Juraj Režek, predsednik; Luka Jelenc, podpredsednik; Jakob Furlan, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Ivan Bernot, Fran Črnagoj, Viktor Jaklič, Josip Gregorin in Janko Likar, odborniki.

Po volitvi zaključil predsednik shod in pozove zborovalce, da zakličejo cesarju trikrat »Slava!«

II.

Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

Predsednik učitelj Jakob Furlan otvori zborovanje:

Slavni zbor!

V imenu odbora društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani prav srčno pozdravljam vse cenjene gospice tovarišice in gospode tovariše, ki ste se zbrali k današnjemu zborovanju.

Danes imamo pa tudi v naši sredi, in sicer prvič, gg. tovariše izven Kranjske. To sta odposlanca »Učiteljskega društva za goriški okraj« gg. nadučitelja Križman Ignacij in Vižintin Rudolf, in g. Šijanec s Štajerske ter g. Korijari s Koroške, ki jih tudi prav iskreno pozdravljam. Veseli nas, da so se pričeli tudi tovariši drugih kronovin zanimati za naše društvo. Dobro došli!

Ni ga stanu, ki bi bil za svoje naporno in za splošno omiko prepotrebno delo tako slabo plačan, kakor je naš; za katerega bi pa poklicani faktorji tako slabo skrbeli, kakor skrbe naši za nas. Nam res velja izrek: Pomagaj si sam, in pomagaj ti bo Bog!

Učiteljskim otrokom in sirotam v pomoč smo ustanovili to društvo, ki danes praznuje svoj 10letni obstanek. S ponosom lahko rečemo, da je društvo imelo prav lep uspeh; zakaj kakor vam bo pozneje g. blagajnik povedal, imamo nabrano že lepo vsoto denarja. Do letošnjega leta so bili nabrani večinoma le vinarji, ki si jih je učiteljstvo v pravem pomenu besede od ust odtrgalo. Letos ob 10letnici pa smo si pridobili prav mnogo prijateljev izven učiteljstva. Naj bi to število le še vedno raslo!

Za letošnji veliki denarni uspeh se imamo tedaj zahvaliti učiteljem in neučiteljem, največ pa našemu neumorno delavnemu in skoziinskozi za društvo res vnetemu blagajniku g. nadučitelju Jakobu Dimniku. Danes praznuje pravzaprav on desetletnico. On je društvo ustanovil, on mu je ostal duša, on mu je pridobil radodarnih prijateljev. Koliko dela ga je to stalo, koliko skrbi je imel! Kot nameček pa je imel še nasprotnike, češ: »Saj ne bo nikdar konvikta!« Danes nam bo pa dokazal, da je premagal s pomočjo tajnika g. Juraja Režka prve in najhujše težave. Res sme biti ponosen na svoje delo. Bog mu daj le zdravje in srečo še vnaprej, pa bo čez nekaj let sprejemal v Učiteljskem konviktu otroke onih, ki so bili nekdanj »neverni Tomaži«. G. blagajniku pa želim, da bi ta dan prav kmalu napočil.

Poprej sem omenil prijateljev-neučiteljev. Komaj si jih je društvo pridobilo, že nam je letos nemila smrt pobrala dva taka. To sta bila vpokojeni postajenačelnik Ivan Resman in posestnik in gostilničar Ivan Škrjanec. Prvi je bil pokrovitelj in iskren prijatelj našega društva, drugi pa tudi vedno jako naklonjen učiteljstvu, kar je pokazal v svoji oporoki. Čut hvaležnosti nas veže, da se ju spominjamo. Blag jima spomin! Prosim vas, da v znak sožalja vstanete.

O društvenem delovanju vam bosta več poročala gg. tajnik in blagajnik.

Preden preidemo na dnevni red, imam čast vam predstaviti vladnega zastopnika g. komisarja Gutnika.

S tem otvarjam današnje občno zborovanje ter prosim g. tajnika, da nam poroča o društvenem delovanju.

Tajnik učitelj Juraj Režek je govoril:

Slavni zbor!

Dvakrat že, lani in predlanskim, smo se bili zakasnili s svojim letnim poročilom zaradi znane odredbe glede božičnih počitnic. Letos so te počitnice sicer zopet dobile svojo staro čestito veljavo, a zvedeli smo o tem tako pozno, da nismo mogli pravočasno obvestiti o tem učiteljstva in prirediti takrat redni letni občni zbor, kakor je bilo običajno prejšnja leta. Primorani smo bili torej tudi letos odložiti svoje poročilo do danes, kar nam blagovolite oprostiti. Pa saj smo vam vse leto v našem stanovskem glasilu vestno sproti poročali o vsem, o čimer je ukrepal odbor in kar se je sploh vršilo v društvu, da ima o tem lahko že vsakdo jasno sliko pred seboj in da nam skoro niti ne bi bilo treba poročati več o tem. Vendar zaradi lažjega in krajšjega pregleda vam hočem vse naše delovanje še enkrat ponoviti v naslednjih vrsticah.

Društveni odbor, ki ste mu bili ob lanskem občnem zboru dne 30. marca poverili društveno poslovanje, si je le-to razdelil sledeče: Jakob Furlan, predsednik; Jožef Cepuder, I. podpredsednik; Luka Jelenc, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik, in odborniki: Fr. Črnagoj, Fr. Gärtner, Engelbert Gangl in Janko Likar.

Odbor je imel tekom leta štiri seje, pri katerih je razpravljaval o društvenih stvareh in si belil glavo, kako bi mogli društvu preskrbeti čimveč zgradbenega kapitala, posebno še o letošnji društveni desetletnici. In reči moram, da se takega lepega uspeha nismo nadejali niti sami. Kamorkoli smo se obrnili in pisali, povsod ugoden odgovor: bodisi pri našem učiteljstvu ali pa pri naših dobrih prijateljih.

Pred vsem se nam je zdelo potrebno urediti pravice pravih članov, kakor to velewa § 8. dr. pravil, kar se je moralo zgoditi že zaradi glasovanja in volitve pri občnih zborih. Da se število pravih društvenikov kolikor mogoče in po najkrajši poti poveča, smo uvedli »čekovni promet«; poslali smo vsem šolskim voditeljem in voditeljicam poštno položnico s prošnjo, da poberejo pri tamošnjem učiteljstvu letnino in nam jo skupno pošljejo z imeni vred. Oglasilo se jih je prav lepo število kot še nobenkrat prej, vendar jih je še mnogo, mnogo, ki bi lahko — pa niso; upamo pa, da bodo!

Dalje se je odbor razgovarjal o sklepu, ki je bil sprejet na lanskem glavnem zborovanju naše »Zaveze«: da se naj konviktovo delovanje razširi tudi na ostale slovenske dežele. Odbor je to misel z veseljem pozdravil in o tem z dotičnimi sklepi obvestil Zvezo spodnještajerskih učiteljskih društev v Celju in Deželno učiteljsko društvo v Gorici; objavili smo pa tudi dotične sklepe v »Učit. Tov.« št. 21, da se tudi ostalo učiteljstvo pouči o naših namerah. Žal, da do danes od obeh društev nismo še dobili nikakršnega odgovora, pač pa se je oglasilo učiteljstvo samo in nekatera okrajna društva in ponekod so kar tekmovali, kdo nam bo poslal več in večjih doneskov. To je veselo, tako je prav!

Obrnili smo se — kakor prejšnja leta — zopet do naših okrajnih učiteljskih društev, naj pristopijo kot pokro-

vitelji, prirejajo v našo korist koncerte in nam zbirajo doneskov, kjer se jim le nudi kaka prilika. Kot pokrovitelji so pristopila društva: »Zaveza«, Gorica, Litija, Kranj in Ormož. Koncerte so nam priredili v Postojni, Cerkljah, Šmartnem pri Litiji, Slov. Bistrici, Ptuju in Krškem; mnogo se jih pa namerava še prirediti tekom tega poletja. Tudi z malim nabiranjem ob raznih prilikah se nam je vposlala lepa vsota. Koliko nam je donesla samo »kolekta« poštinih znamk! Iskrena hvala vsem!

S posebnimi prošnjami in poštnimi položnicami smo se obrnili tudi do svojih dobrih prijateljev — in ne zaman! Veleoslavni občinski svet ljubljanski pod vodstvom velezaslužnega svojega župana nam je naklonil skozi 10 let po 500 K in gotovo to še ni zadnji dar našega stolnega mesta. Njemu se je vredno pridružila Kranjska hranilnica z letnim doneskom 300 K, ki pa se bo sigurno izdatno še povečal, saj vodijo zavod možje, ki imajo toplo srce za šolo in v njej delujoče učiteljstvo. Oglasilo se je tudi mnogo naših posojilnic z večjimi in manjšimi doneski, tako na Vrhniki, v Krškem, v Metliki, v Framu, Kreditna banka v Ljubljani, v Žužemberku, Glavna slov. hranilnica in posojilnica v Ljubljani, v Postojni, v Doleh in v Brežicah. Nekaj pa nam jih je obljubilo svojo podporo, ko sklenejo svoje letne račune. Tukaj bi učiteljstvo lahko mnogo storiло za nas, ko bi ob pravem času vložilo dobro besedo za nas; posebno pri posojilnicah, ki jako dobro prospevajo in kjer imajo mnogi naši tovariši kot odborniki veljavno besedo. Priporočamo se jim prav lepo!

Koliko pa se nam je odzvalo drugih dobrih naših prijateljev, vam ne morem vseh imen niti naštet, ker jih je premnogo; pa saj ste jih čitali v našem glasilu in drugih prijaznih nam listih. Za pokrovitelje so se zglasili: c. kr. dvorni svetnik in vseučilišni profesor dr. Gregorij Krek, državni poslanec Iv. Plantan, ravnatelj Gustav Pirc, Josipina Hotschevar, Karel Lukmann, trgovci O. Bamberg, Iv. Jebačin in Vaso Petričič, in sedaj že v Bogu počivajoči pesnik in pisatelj Iv. Resman in njegova blaga gospa, ki nam je s svojim darom — pokroviteljstvo doposlala še tako lepe in bodrilne besede do slovenskega ženstva za nas in naše zapuščene sirote. (Učit. Tov.« št. 31.) Ob svoji skrajni uri se nas je spomnil tudi naš dobri prijatelj in podpornik Iv. Škrjanec, posestnik, gostilničar in mestni odbornik v Ljubljani, ki nam je poleg prejšnjih svojih darov naklonil še 500 K in lepo knjižnico z omaro vred, kar bo dalo društvu tudi še nekaj sto kron. Bodi jima z Ivanom Resmanom blag spomin med učiteljstvom našim! Naj bi nam dobrotna nebesa naklonila še mnogo takih dobrotnikov! Solze hvaležnosti in priprošnje naših osirotelih revic bi jim gotovo olajšale pot v večnost.

Dokaj nam je prinesel tudi naš »Gospodarski program«, katerega se pa, žal, učiteljstvo le še premalo drži. Ako ne bomo hodili k svojim prijateljem, kako hočemo, da nas bodo podpirali potem oni. Zato le »Svoji k svojim«, ker roka umiva roko! Ta »program« pa se mora uvesti tudi po drugod, ne samo v Ljubljani; saj učiteljstvo čez leto in dan pokupi mnogo potrebščin po raznih krajih, in prijateljev se nam ne manjka baš med trgovci nikjer. Le trdne in resne volje je treba in male agitacije, kar naj bi pa oskrbela naša društva. Prosimo in pričakujemo to od njih, saj gre le za naš skupni blagor.

Dobili smo dalje dvoje književnih daril. Učiteljski prof. R. Peerz je napisal za mladino lepo knjižico »Ein Tag,

ein Jahr im Leben des Kaisers», vadnični učitelj Iv. Krulc ji je oskrbel slovenski prevod in podarila sta jo našemu društvu. Letos bomo obhajali cesarjevo 75letnico in nudi se nam lepa prilika, da jo razpečamo med šolsko mladino. Šolska vodstva in učiteljstvo naj jo toplo priporočajo našim krajnim šolskim svetom v nakup ob sklepu šolskega leta. Izdati nameravamo knjižico v 5000 iztisih; papir v ta namen bo darovala tvrdka Grubbauer, tisk pa bo oskrbela brezplačno »Narodna tiskarna«.

Učitelj na višji dekliški šoli in »Zvončkov« sotrudenik A. Sič pa namerava izdati in založiti knjižico »Mali risar« ter nam je ponudil ves svoj skupiček od te knjižice. Seveda smo tudi to »ponudbo« sprejeli radostnim srcem. Da bo naša mladina rada in z veseljem segla po tej knjižici, vemo iz izkušnje, ko vidimo, s kakim posebnim veseljem rišejo Sičeve podobice iz »Zončka«. Naša dolžnost pa bo, da knjižico spravimo med mladino.

Odbor se je mnogo razgovarjal in poizvedoval o nameravani »loteriji«, vendar do danes še ni mogel priti do končnega sklepa. Drugo leto pa mu bo morebiti že mogoče stopiti pred občni zbor s konkretnimi predlogi. Dotlej pa pridno razpečavajmo društvene kraje. knjižice, katerih imamo še dokaj v zalogi. Letos se je mnogo nabralo nanje in priporočamo jih posebno štajerskemu in primorskemu, pa mlajšemu učiteljstvu, ki jih še nima, da seže po njih. Posebno pri veselicah s šaljivo pošto bi se jih razpečalo prav mnogo, treba jih je le na zadnji strani gumirati. Ponekod jih tudi uporabljajo tako.

Spomniti se mi je končno še onega deteta, ki se je ob lanskem občnem zboru rodilo iz našega društva in ki prav lepo uspeva ter bo ne le na veliko korist našemu društvu, ampak tudi v čast in ponos učiteljstvu našemu. To je naša »Hranilnica in posojilnica«, ki je imela v tem kratkem času že čez 60.000 K prometa. Za zdaj smo jo podprli s 5 deleži. Gospoda, le pridno jo zalagajmo — tudi po prijateljih — z deleži in vlogami, kadar smo pa v stiski in potrebi, pa se tudi zaupljivo obrnimo do nje. Le vedno »Svoji k svojim«!

Dne 2. grudna smo že v šestič izplačali »Cesarja Franca Jožefa ustanovo« isti učenki.

Naše društvo šteje danes 31 pokroviteljev, 373 pravih in 262 podpornih članov.

Končno izrekamo svojo presrčno zahvalo našim listom in vsem blagim dobrotnikom, ki so nas na kakršenkoli način podpirali v minulem letu in sploh v vsem desetletju. Imenoma pa izreci današnji občni zbor svojo iskreno zahvalo za velikodušno darilo: prvič veleslavnemu občinskemu svetu ljubljanskemu, drugič Kranjski hranilnici.

S tem bi bilo moje poročilo o našem delovanju ob letošnji društveni desetletnici pri kraju. Hoteli smo to svojo desetletnico tudi na zunaj bolj slovesno obhajati in v predvečer občnega zbora prirediti učiteljski koncert; pa o Božiču nam ni bilo mogoče, kakor smo nameravali, sedaj pa smo v velikem tednu. Pa odloženo, ni še zamujeno in izvršili bomo to prihodnji Božič, ako nas Bog poživi.

Rad bi vam bil še podal kratek pregled našega delovanja v vsem desetletju — kar bi bilo vsekakor prav zanimivo — toda že to poročilo mi je toliko naraslo pod peresom, da sem moral opustiti to misel. Pa saj so vsa naša letna poročila objavljena v našem stanovskem glasilu in iz njih se o našem društvenem delovanju lahko pouči vsakdo, kogar to zanima. Reči pa moram, da še nobenega poročila

v vseh desetih letih nisem sestavljal s tolikim veseljem, kakor letošnje, ker vidim, s koliko vnemo dela učiteljstvo, da bi se prej uresničila naša srčna želja, in kako nas izdatno in v čimvečjem številu podpirajo naši dobri prijatelji. Če kdaj, tedaj sem danes do dna duše prepričan, da ne bo več dosti let — in toliko časa naj nas še poživi dobri Bog! — pa bomo videli stati lep spomenik velike svoje požrtvovalnosti — svoj »Učiteljski konvikt«. Zato, gospoda, le

Trdno dajmo se skleniti,
sloga pravo moč rodi;
vse nam bo lahko storiti,
ako združimo moči.

Blagajnik, nadučitelj Jakob Dimnik, je poročal:

Društveno imetje se je v X. društvenem letu pomnožilo za 6182 K 42 h Cesarja Franca Jožefa jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem pa znaša 2963 K. To ustanovo uživa že 6 let učiteljska sirota Bogomila Osana, ki je prejela skupaj že 480 K. Ker se del obresti prilaga vedno glavnici, bo kmalu mogoče napraviti še eno ustanovo. Če seštejemo imetje konvikta in jubilejske ustanove, ki je tudi last konvikta, znaša vsa društvena imovina koncem 1904 l. **26.667 K 27 h.** Blagajnikovo poročilo je bilo sprejeto z glasnim odobravanjem.

V imenu pregledovalcev računov je poročal učitelj Kecelj ter poudarjal, da so računi v preglednem in uzornem redu ter ves denar plodonosno naložen, na kar izreče občni zbor g. blagajniku Dimniku zahvalo za veliki trud, ki ga ima za društvo.

Sprejet je bil predlog g. E. Gangla, da se obrni odbor za podporo na naučno ministrstvo.

V odbor so bili za XI. društveno leto izvoljeni: Jakob Furlan, učitelj v Ljubljani, predsednik; Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, I. podpredsednik; Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu na Goriškem, II. podpredsednik; Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, tajnik; Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani, blagajnik; Engelbert Gangl, učitelj v Idriji, Fran Gärtner, učitelj v Ljubljani, Fran Scheschark, nadučitelj v Kočevju; Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem Gradu na Štajerskem, odborniki. Pregledniki računov so: Anton Javoršek, nadučitelj v Šiški, Karel Javoršek in Alojzij Kecelj, učitelja v Ljubljani.

III.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem.

Predsednik Juraj Režek otvori zborovanje s presrčnim pozdravom. Tudi se spominja umrlega člana in tovariša Ignacija Rozmana ter pozove navzoče, da se v znak sožalja in v počaščenje pokojnikovega spomina dvignejo s sedežev, kar se je že med govorom zgodilo.

Ko imenuje za overovatelja zapisnika Luko Jelenc in Vendelina Sadarja, pozove tajnika, da poroča o društvenem delovanju. Poročilo tajnika Alojzija Kecelja obsega dobo od 1. kimavca do 31. grudna 1904, ker je bilo pri lanskem občnem zboru 12. kimavca sklenjeno, da naj se vnaprej sklepajo društvena leta s solarnim letom in ne po dosedaj običajni upravni dobi od 1. kimavca do 31. vel. srpana. V teh štirih mesecih upravnega leta ni nihče pristopil k društvu; umrl pa je 1. grudna 1904 nadučitelj v Vel. Rodlogu Ignacij Rozman. Pokojnik je bil vesel in ljubezniv kolega in kot izboren pevec je vselej in povsod rad in z veseljem sodeloval pri narodnih slavnostih v pokrep-

ljenje domoljubja in našega stanovskega ugleda. Mož blagih lastnosti je mnogo prezgodaj ostavil do zopetnega, neločljivega snidenja svoje najljubše, t. j. ženo in četvero otrok ter nas tovariše, zapustivši v njih in v nas neki vzvišen čut, ki ga ohranjuje in ga bo ohranjeval v častnem spominu.

Društvo šteje 113 članov ter podpira 22 vdov in 18 sirot.

O denarnem stanju je poročal blagajnik Josip Cepuder. Skupnega denarnega prometa je bilo v minulem društvenem letu 25.550,82 K. Društveno imetje znaša 113 644 kron 6 h.

Sestavljanje računa je dalo osobito za preteklo upravno dobo mnogo dela, ker je bilo treba na podlagi računskega zaključka prejšnje običajne upravne dobe od 1. kimavca do 31. vel. srpana sklepati za solarno leto. In to pretvoritev je blagajnik Jos. Cepuder popolnoma pravilno izvršil, zakar mu je občni zbor na predlog vodje ustavnega zavoda za gluho-neme Štefana Primožiča izrekel iskreno zahvalo in priznanje.

Pregledovalec računov Fr. Marolt je izjavil, da je našel vse knjige in račune v najlepšem redu. Njegov predlog, da se da blagajniku in odboru oprostila, je bil soglasno sprejet.

Odbornik Luka Jelenc je obsežno in izbornu utemeljeval predlog za boljše obrestovanje društvene glavnice, kot ga nudijo hranilnice in posojilnice. Za ta predlog sta se prav toplo zavzela Štefan Primožič in Fr. Črnagoj. Sprejet je bil z ogromno večino. Za to je občni zbor dovolil 20.000 K.

Tudi predlog odbornika Jak. Furlana, da naj društvo ne posojuje več denarja, je bil sprejet.

V odbor so bili izvoljeni: Juraj Režek (predsednik), Jakob Dimnik (predsednikov namestnik), Josip Cepuder (blagajnik), Alojzij Kecelj (tajnik), Jakob Furlan, Josip Gregorin, Anton Javoršek, Luka Jelenc in Janko Žirovnik. Za pregledovalce računov so bili izbrani: Fran Gale, Karel Javoršek in Fran Marolt.

Sine ira!

II.

Drugega dne za »Narodom« je prinesel »Slovenec« članek o nas. V tem članku nas opisuje kot divjake in siroveže. Raznašalce vseh laži med svet — t. j. nas — naposled zagotavlja svoje naklonjenosti. Za to treba, da se sprizajzamo s »Slovenčevom« stranko in brezpogojno uklonimo duha itd.

Ne bomo dolgi. Sploh je že v 15. številki v »Tovarišu« v članku »V ofenzivi« dovolj jasno povedano stremljenje klerikalne stranke. Da pa ne poreko, da molče priznavamo vsa ta nam očitana svojstva, moramo le posvetiti tem »Slovenčevim« cvetkam malo odgovora.

Pravite, da smo poročevalci vseh umazanosti iz Marijinih družb v liberalne liste. No, dobro! Kdo pa nabere med tednom več laži, ko ravno vaši zastopniki s kolarjem? Glede vsebine teh poročil in njih resničnosti je imelo že opetovano priložnost sodišče izreči svojo sodbo, ki vam ni pritisnila pečata poštenosti. O sirovosti se ne bodemo prekljali z ljudmi, ki še nikdar niso imeli čuta dostojnosti. In naj smo tudi sirovi, vendar ljudi še ne hujskamo na poboje, kar se pa med vami že godi. Da bi se spravljali z ljudstvom, tega nam ni treba. Mi smo spravljeni z njim in želimo temu največjo

srečo, a zraven pa tudi prostosti, da bi že končno strlo verige, ki ga z njimi vi priklepate. Seveda je to mogoče dognati le potom izobrazbe, temeljem ljudske šole. Tega se pa vi bojite in nočete. Odtod zabavljanje na šolo in hujskanje z besedo in peresom. Ali si moremo misliti še več, nego delate proti nam in šoli z »Domoljubom« s številko za številko? Treznemu človeku se dozdeva, kakor bi bil ta ob-skurni listič nalašč v ta namen ustanovljen. Vi ste tisti, ki očitno hujskate to ubogo, nevedno ljudstvo proti spravi z učiteljstvom, oziroma s šolo. Poznamo vas in dobro vemo, za kaj vam gre. Za neomejeno oblast in brezpogojno vdanost.

To je tista sprava z ljudstvom. Iz te moke, odkrito povedano, ne bo kruha. Pozivljete nas, kar nas je »slabih« — in to nas je večina, zakaj slabi smo vsi brez izjeme, ki ne hodimo z vami — naj se združimo v socialno demokracijo. Zaščitniki vere in nauka Kristusovega, kdo se pa družijo s to stranko rajši ko vi, če mu to le količkaj kaže, da pride po tem poti do moči? Tedaj na stran vse versko prepričanje; med staro šaro stanovitnost in na pomoč vse framasone, če treba in če ti hočejo. Kar sami počenjate, tega ne očitajte drugim in jim ne štejte v greh. Kar je dovoljeno drugim, bodi dovoljeno tudi učiteljem. V tem oziru ohranite le zase te dobre svete. Da so dobri učitelji le vaši pokorni slugi, o tem ne bomo izgubljali besed, četudi je dobro znano, da so ravno ti brez svojih nazorov in brez svoje volje. Zgled ta in ta.

Na to svojo vabo dvomimo, da bi ujeli kakega nepremišljenca. Z ljudmi, ki so ko dvorezni nož, navzdol drugačni, navzgor vneti zagovorniki šolstva; drugačni v srcu, drugačni na jeziku, učiteljstvo ne gre. Že smo vam opetovano povedali, da nam je šola in napredek nad vse. Mi želimo narodu boljših časov. To se pa dožene, kar je dokazano pri drugih naprednih, imovitejših narodih, le z izobrazbo in zopet le z moderno, vsem zahtevam zadostujočo šolo. Vi pa za to še nikdar niste bili in kot taki ne morete biti. Kakor do zdaj, tako boste za naprej skrbeli s svojimi nastopi, s svojimi listi in lističi za inferijornost našega naroda, dokler se ne dozida jez, ki bo ta val zajezil; in ta jez je naša šola. In zidarji tega jeza smo mi učitelji, ki od svojega dela ne odnehamo; zato tudi z vami ni in ni združitve. Jasno povedano tudi vam — sine ira!

Uradno tiranje v pokoj.

Omenili smo že zadnjič, da so poslali ravnatelja Ivana Lapajneto v Krškem uradno v pokoj. Ni še dolgo, odkar se je udomačila ta razvada pri nas. Tega učiteljstvo seveda ne more mirno prenašati, ker imajo taka in enaka uradna tiranja v pokoj izvečine politiško ozadje in izvirajo iz zasebnih razlogov in nestvarnih nagibov.

V tem primeru nam je oseba g. Lapajneto popolnoma postranska stvar. Niti toliko ne moremo reči, da bi bil naš zvest somišljenik. Vkljub temu nikakor ne moremo trpeti, da bi zaslužnega in idealnega šolnika metali med obrabljeno šaro, pred vsem pa treba tu očitno in s protestom ožigosati sistem, ki se je utihotapil v naš šolski ustroj.

Posebno že iz tega zadnjega vzroka priobčujemo današnje vrste v izpopolnitev zadnje naše tozadevne notice. Naši podatki slone deloma na rekurzu prizadete stranke, deloma na